

TEHTÄVÄT

FILOSOFIA (Räikkä (toim).: *Filosofia. Käsitteellisen ajattelun perusteita*)

Kirjoita vastaukset 1-2 ja 3-4 omille papereilleen.

1. Määrittele seuraavat termit (10 pistettä)

- a) Abduktio
- b) Aksiooma
- c) Altruismi
- d) Ekstensio
- e) Essentia
- f) Libertarianismi
- g) Modus ponens
- h) Nominalismi
- i) Reliabilismi
- j) Volitio

2. Arvo-objektivismiin versiot ja niiden ongelmat (10 pistettä)

3. Tiedon kumoutuvuuden ongelma (10 pistettä)

4. Vapaan toiminnan ja determinismin yhteensovittaminen (10 pistettä)

POLIITTINEN HISTORIA (Hobsbawm: *Äärimmäisyyksien aika*)

Kirjoita jokainen vastaus eri paperille.

1. Miten maailma Hobsbawmin mukaan ”lyhyen 1900-luvun” päättyessä oli laadullisesti erilainen kuin sen alussa? (6 pistettä)
2. Määrittele/selvitä lyhyesti a) dadaismi, b) konstruktivismi ja c) surrealismi. Selvitä lyhyesti myös niiden suhde toisiinsa ja paikka ”taiteen kentässä”. (8 pistettä)
3. Miten 1900-luvun alun vallankumousten tekeminen erosi vuosisadan lopun vallankumouksista? (6 pistettä)
4. Tiedemiesten suhde politiikkaan 1930-luvulta kylmän sodan alkuvuosiin (7 pistettä). Vastauksen enimmäispituus on kaksi sivua.
5. Seuraavassa on kaksi Helsingin Sanomien kirjoitusta. Analysoi niitä sen pohjalta, mitä Hobsbawm kirjoittaa naisten aseman ja naisliikkeen kehityksestä toisen maailmansodan jälkeen. (13 pistettä)

Helsingin Sanomat - Pääkirjoitus - 1.4.2004

Sukupuolten tasa-arvo etenee vähin erin yhteiskunnassa

Naisten asema miehiin verrattuna on Suomessa kohentunut viime vuosikymmenten mittaan merkittävästi. Naiset ovat edenneet niin politiikassa kuin työelämässäkin. He ovat jo miehiä koulutetumpia koko alle 60-vuotiaassa väestössä. Ylioppilastutkinto on joka neljännellä naisella ja joka viidennellä miehellä. Alle 30-vuotiaista perusasteen jälkeinen tutkinto on 88,5 prosentilla naisista ja 83 prosentilla miehistä.

Suomalaisnaisten työllisyysaste on 66 prosenttia, kun koko EU:ssa vasta tavoitellaan 60:tä prosenttia vuoteen 2010 mennessä. Muualla yleinen naisten osa-aikatyö on Suomessa vähäistä muun muassa kattavan päivä-hoidon ansiosta. Myös naisten sosioekonominen asema työssä on parantunut. Kun naisten osuus ylemmistä toimihenkilöistä 1984 oli 37 prosenttia, toissa vuonna osuus oli kasvanut 44 prosenttiin. Johtotehtävissä olevien naisten osuus oli samassa ajassa kasvanut 14 prosentista 27 prosenttiin.

Ylimpään johtoon naiset eivät hevin etene, mutta naistyöntekijöiden enemmistöllä on jo samaa sukupuolta oleva esimies. Suomalaisnaiset osallistuvat myös runsaasti työkoulutukseen ja käyttävät tietotekniikkaakin hieman miehiä enemmän.

Hyvää koulutusta ja naisten ahkeruutta ajatellen heidän palkkansa voisi kuvitella olevan hyvin lähellä miesten ansioita ja joillakin aloilla jopa enemmän, mutta niin ei ole. Naisten keskipalkat ovat juuttuneet noin 80 prosenttiin miesten keskipalkoista ja pysyneet siinä yli kymmenen vuotta. Jyrkästi nais- ja miesaloihin jakautuneet työmarkkinat selittävät enää vajaat puolet palkkaerosta. Ongelma on silti siinä, että naisen työstä maksetaan monella alalla vähemmän kuin miehen, olipa hän johtaja tai työntekijä.

Tasa-arvosuosituksissaan EU on useaan kertaan kehottanut Suomea lieventämään jakoa miesten ja naisten töihin. Vääristymästä ei ole päästy, vaikka kouluissa on kampanjoitu sukupuolijaosta poikkeavien valintojen puolesta. Kahdesti peräkkäin unioni on työllisyysohjelmassaan myös muistuttanut sukupuolten palkkaeron poistamisesta, toistaiseksi tuloksetta. Työpaikoilla ei juuri ole innostuttu laatimaan tasa-arvosuunnitelmia, joilla perusteettomat palkkaerot syineen saataisiin näkyviksi.

Hieman toivoa muutoksesta parempaan herättävät hallituksen lupaama kansallinen toimintaohjelma tasa-arvon toteuttamiseksi ja samapalkkaisuuden edistäminen sekä tänä keväänä eduskuntakäsittelyyn tulossa oleva tasa-arvolain uudistus. Säännöksiin odotetaan jonkinlaisia rangaistuksia, elleivät työpaikat saa aikaan lain edellyttämiä tasa-arvosuunnitelmia.

Kun miehet jäävät koulutuksessa jälkeen tai syrjäytyvät naisia useammin, vaikuttajat alkavat huolestuneina miettiä, miten epäkohtaa voitaisiin korjata. Kun korkeasti koulutetut naiset juuttuvat vuosikausiksi määräaikaisiin työsuhteisiin eivätkä hyödy opinnoistaan yhtä paljon kuin miehet, sitä surevat vain harvat päätöksentekijät.

Yhteiskunnalla ei luulisi olevan varaa menettää tai jättää käyttämättä sen enempää mies- kuin naisjäsentensäkin tietoja ja taitoja. Jos asenteet ja ennakkoluulot eivät estäisi, sekä miehillä että naisilla voisi olla uutta annettavaa toistensa aloille, ja palkkaerotkin tasoittuisivat ajan mittaan. Se olisi koko yhteiskunnan etu.

Helsingin Sanomat - Ulkomaat - 17.8.2001

Nuoret virolaiset miespoliitikot pitävät tasa-arvoa kirouksena

"Miesten on ansaittava vähintään puolet enemmän kuin naisten"

TALLINNA. "Koskaan et muuttua saa." Tämä tuntuu olevan nuorten virolaisten miespoliitikkojen mielipide naisista. He sanovat haluavansa "säästää" Viron tasa-arvon kiroukselta.

Sosiologi Marion Pajumets on tutkinut tulevien miespoliitikkojen näkemyksiä. Hän haastatteli kuuden tärkeimmän puolueen nuoriso-osastojen ydinjäsenet ja sai selville, etteivät he kyseenalaista mitenkään Viroon vakiintunutta käsitystä sukupuolten rooleista.

Monet toivoivat, ettei eurooppalainen ja pohjoismainen tasa-arvoajattelu leviäisi Viroon. Luonnollisena pidettiin huonomman palkan maksamista naiselle, joka tekee samaa työtä kuin mies.

Taustaksi todettakoon, että joka viides alaikäisten lasten äiti Virossa on yksinhuoltaja, joka elää köyhyysrajan alla tai on vaarassa pudota sinne. Nainen, jolla on sama koulutus ja työ kuin miehellä, saa noin 70 prosenttia tämän palkasta.

Toisaalta nainen elää keskimäärin 13 vuotta vanhemmaksi kuin mies, ja joka 15. virolainen mies tekee itsemurhan. Miesten keskimääräinen elinikä on laskenut itsenäisyyden aikana.

Yhteiskunta on hyvin seksistinen, mikä näkyy esimerkiksi mainonnassa, ja avoimesti naisia syrjiviä työpaikkailmoituksia julkaistaan lehdissä.

Tutkijan haastattelemat nuorisopoliitikot pitävät luonnollisena, että miehet saavat parempaa palkkaa. Haastatelluista Toivo toteaa: "Naiset sopivat matalapalkkaiseen työhön . . . Se on elämän karu tosiasia, sille ei voi mitään."

Toisen nuorisopoliitikon, Kaljun mukaan miehet ajattelevat, että heidän on ansaittava "vähintään puolet enemmän" kuin naisten. "Siitä ei pääse yli eikä ympäri."

Naisten uran esteenä ovat haastateltujen mielestä ennen kaikkea naiset itse. Ja jos naiset menestyvät, se johtuu juuri siitä, että he tekevät työtä pienellä palkalla.

Kaikkein torjuttavimpia vieraita tuontiaatteita on nuorisopoliitikkojen mielestä feminismi. Sellaista liikettä ei ole syntynyt Virossa, koska sille ei ole tarvetta, he sanovat. He näkevät sen 70-luvun opiskelijaliikkeen tuotteena, jonka ohi aika on ajanut.

Feministi kuvataan "luuserina", joka on ruma ja tyydyttämätön ja joka räyhää ja vihaa miehiä. Häntä voidaan verrata homoaktivisteihin, nekrofiileihin, uusnatseihin ja jalkapallohuligaaneihin.

"Suorastaan vainoharhaisiksi" nuoret miehet muuttuvat tutkijan mukaan, kun tulee puhe naiskiintiöistä, jollaisia on esimerkiksi Suomessa.

Kalle: "Silloin voisi naisten lisäksi määrätä kiintiöt myös sille, montako homoa parlamentissa on oltava ja montako nekrofiiliä ja mitä vielä. . . Kaikki olisivat edustettuina, olisi sellainen ihanneyhteiskunta."

Koti-isä on suuri kuriositeetti, ja tulevat poliitikot haluavat ajaa myös naiset kodeista "kunnon työhön". Ihmisen onni nähdään pelkästään työn ja uran kautta. Henkilö, jolla on aikaa perheelle ja lapsille, koetaan epäonnistuneena.

Sosiaaliturvaan suhtaudutaan pilkallisesti. Jokaisen tulee selviytyä itse, ilman valtion apua. "Jos joku ei selviä yhteiskunnassa, on se hänen oma vikansa." Myöskään synnytysrahaa ja lapsilisää ei ymmärretä, Pajumäki kertoo.

"Meillä menestys käy käsi kädessä konservatiivisuuden kanssa, yllättävästi myös nuorten ja koulutettujen kohdalla", tutkija kirjoittaa.

Miehet perustelevat näkemyksiään kulttuurisesti, Pajumäki sanoo. "Yhteiskunnalliset instituutiot nähdään ihmisestä riippumattomina. Asiat yksinkertaisesti ovat meillä niin kuin ne ovat."

"EU:n tai Pohjoismaiden käsityksiä vastaavien sukupuoliroolien vaikutus nuorisopoliitikkojen keskuudessa on erittäin pieni."

Tutkimusten mukaan virolaisnuoret kannattavat eniten oikeistolaisia Reformipuoluetta ja Isänmaata. Aikuisten politiikassakin Virossa naisilla on leimallisesti kahvinkeitäjän rooli. Puolueet asettavat vaaleissa ehdokkaat niin, ettei "liikaa" naisia pääse läpi.

SOSIAALIPOLITIikka (Karisto, Takala, Haapola: Matkalla nykyaikaan)

Kirjoita esseen ja aineistotehtävän vastaukset eri paperille. Monivalintatehtävään vastataan kysymyspaperille.

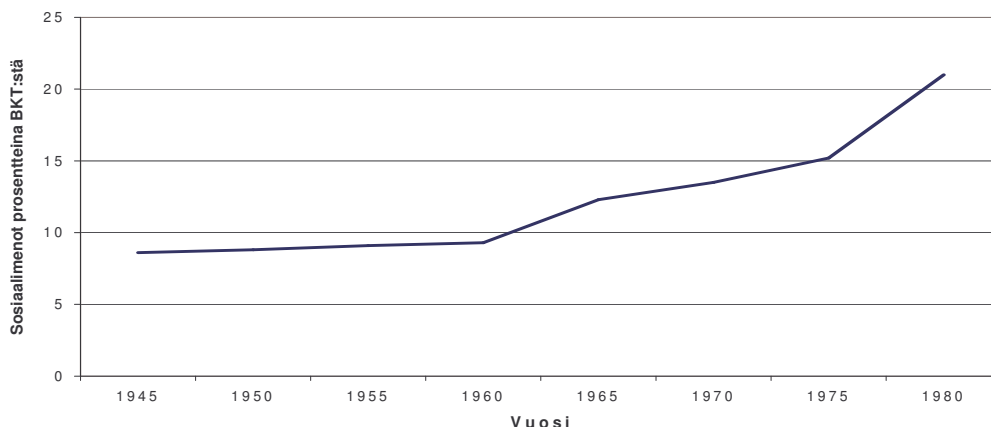
1. Esseetehtävä (14 pistettä):

Köyhyyden mittaamistavat ja niistä saatu köyhyyden kuva 1960-1995.

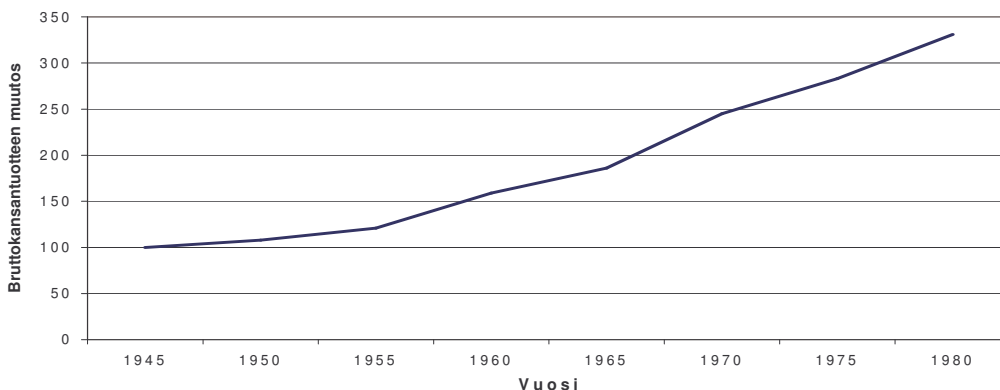
2. Monivalintatehtävä (12 pistettä): Katso erillinen moniste.

3. Aineistotehtävä (14 pistettä)

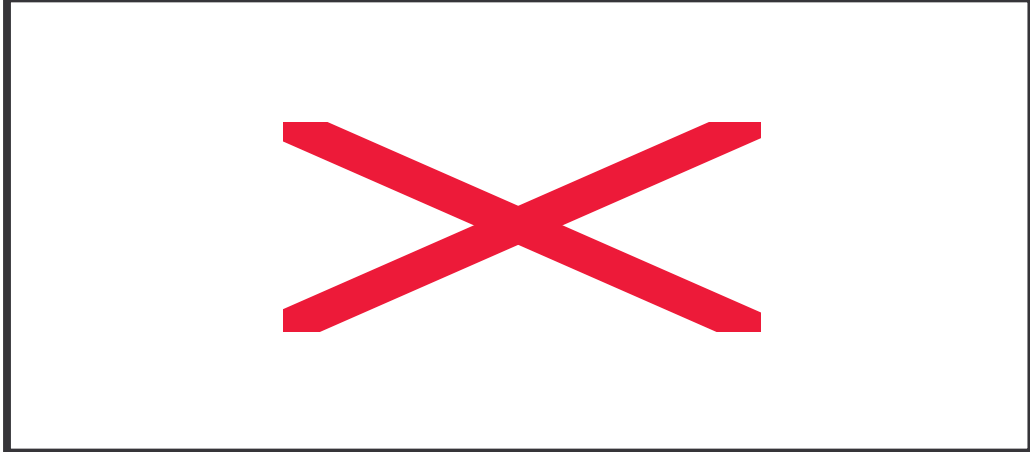
Valintakoekirjassa on kuvattu sosiaalipolitiikan syntyä sekä kehitystä selittäviä teorioita. Oheisessa kuviossa 1 on esitetty hyvinvointivaltion laajuus sosiaalimenojen osuutena bruttokansantuotteesta Suomessa vuosina 1945-1980. Kuvioissa 2-6 on esitetty muita suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia samalla ajanjaksolla. Kuvaile funktionalistisen, marxilaisen ja rakenteellisen-poliittisen teorian pääpiirteitä ja pohdi näiden teorioiden pätevyyttä oheisten kuvioiden avulla. Mikä teoria mielestäsi selittää parhaiten suomalaisen hyvinvointivaltion syntyä ja kehitystä?

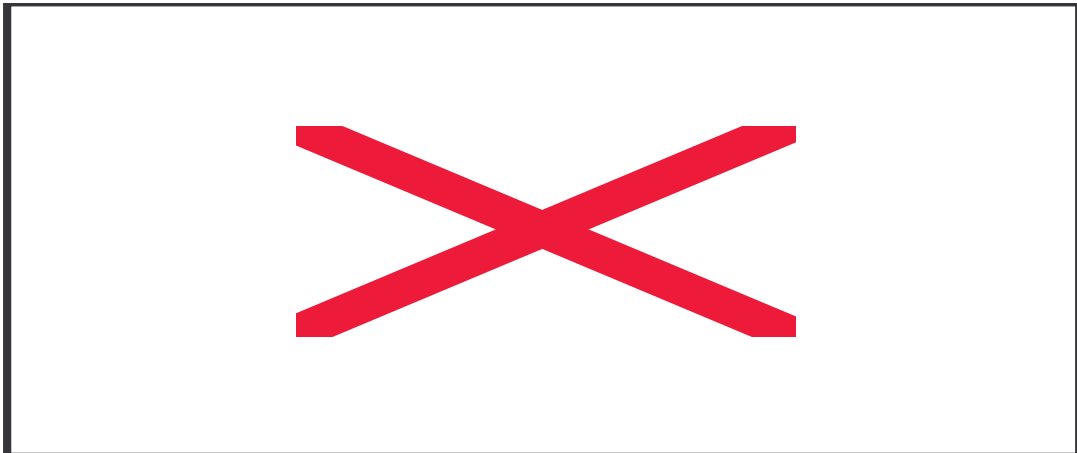
Kuvio 1. Sosiaalimenojen osuus bruttokansantuotteesta Suomessa vuosina 1945-1980.

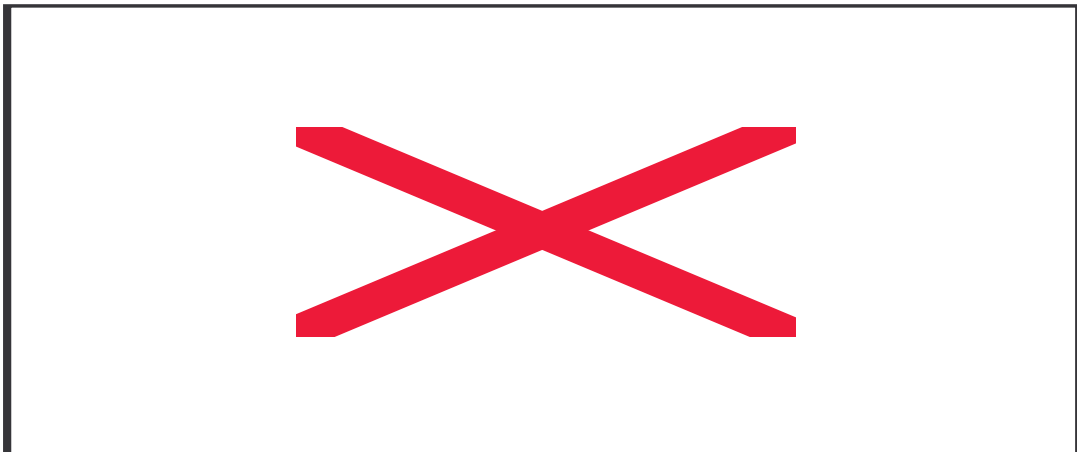
Kuvio 2. Bruttokansantuotteen kasvuindeksi vuoden 1945 hinnoin Suomessa vuosina 1945-1980. Vuoden 1945 bruttokansantuote = 100.

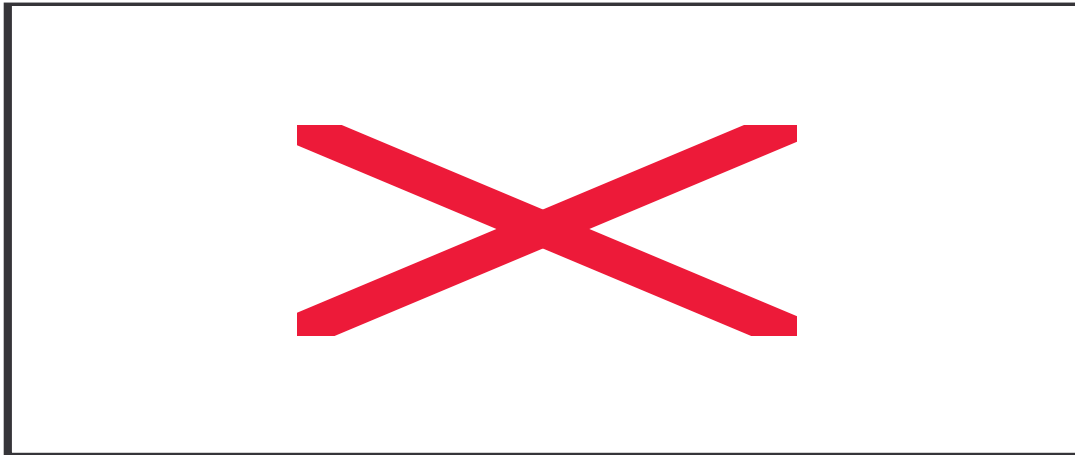
Kuvio 3. Suomen elinkeinorakenteen muutos vuosina 1945-1980.

Kuvio 4. Vasemmisto- ja oikeistopuolueiden äänimäärä eduskuntavaaleissa vuosina 1945-1980.

Kuvio 5. SAK:n jäsenmäärän kehitys vuosina 1945-1980.

Kuvio 6. Työtaisteluiden määrä Suomessa vuosina 1945-1980.

SOSIAALITYÖ (Raunio: Sosiaalityö murroksessa)

Kirjoita jokainen vastaus eri paperille.

1. Määrittele seuraavat käsitteet (12 pistettä)

- a) Käytettävissä olevat tulot
- b) Hiljaisuuden kulttuuri sosiaalityössä
- c) Case management
- d) Care management

2. "Sosiaalityö on työtä syrjäytymistä ja yhteiskunnan polarisoitumista vastaan." Arvioi tätä sosiaalityön missioksi mainittua lausahdusta postmodernistisen ajattelutavan näkökulmasta. (14 pistettä)

3. Mitä seuraavilla sivuilla olevat kuviot kertovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisestä 1990-luvulla? Pohdi kuvioiden ja valintakoekirjan pohjalta minkälaisia haasteita ja muutoksia 1990-luvullatapahtunut kehitys on aiheuttanut/aiheuttaa sosiaalityölle. (14 pistettä)

SOSIOLOGIA (Kantola, Koskinen, Räsänen (toim.): Sosiologisia karttalehtiä)

Kirjoita jokainen vastaus eri paperille.

1. Mitä sosiologisessa tutkimuksessa ymmärretään kausaliteetilla? (5 pistettä)

2. Luonnehdi kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen eroja. (5 pistettä)

3. Alla esitetään pääsykoekirjasta tuttu taulukko. Kerro mikä tai mitkä ovat taulukossa selitettävän ja selittävän muuttujan asemassa. Tulkitse lyhyesti taulukossa kuvattu ilmiö. (5 pistettä)

Ryhmät/vuosi	1900	1925	1950	1975	1995
	%	%	%	%	%
Ravinto	52	47	38	23	19
Vaatetus	12	14	20	7	4
Asunto ja lämmitys	12	15	9	16	27
Terveys ja hygienia	1	1	3	4	4
Liikenne	3	4	6	15	20
Virkistys	2	4	6	8	8

4. Määrittele seuraavat käsitteet (10 pistettä):

- a) elämäntyyli
- b) tieteen kommunismi
- c) elaboraatio
- d) trickle down –efekti
- e) habitaatti

5. Selosta mitä yhteiskuntatieteissä tarkoitetaan konstruktionismilla ja minkälaisia ilmiöitä siihen liittyy. (10 pistettä)

6. Valitse esimerkkitapaus, joka liittyy ympäristöongelmiin ja niiden saamaan julkisuuteen ja selosta konstruktionistisen tutkimuksen käsitteitä käyttäen, miten tätä esimerkkiä voidaan sosiologisesti tulkita. (5 pistettä)

Vastaa kaikkiin neljään kysymykseen. Kysymykset ovat eri arvoisia, maksimipistemäärä on merkitty kunkin kysymyksen jälkeen.

1. Piirrä tavanomaiset kysyntä- ja tarjontakäyrät ja päätele, mikä on tasapainohinta ja sitä vastaava myyty määrä (merkitse ne kuvioosi). (10 pistettä)

Ajatellaan, että tarkasteltava hyödyke on (raaka)kahvi. Näytä ja totea kuvion avulla, mitä tapahtuu kahvin hinnalle ja myynnille seuraavissa tapauksissa:

- (a) Kahvista tulee muotijuoma, joka syrjäyttää täysin teen ja kaakaon.
- (b) Halla tuhoaa Brasilian tulevan (ensi syksyn) kahvisadon.
- (c) Uusi tekninen keksintö mahdollistaa kahvin valmistuksen selluteollisuuden jätteistä.
- (d) Kotitalouksien tuloverot poistetaan.
- (e) Rotat syövät kahvin varmuusvarastot.
- (f) YK määrää kahville (markkinoiden tasapainohintaa korkeamman) minimihinnan.

2. Seuraavaksi luetellaan joukko väitteitä. Kerro, onko väite OIKEIN, VÄÄRIN vai EPÄSELVÄ. Perustele vastauksesi. (15 pistettä)

- (a) Elinkaarihypoteesin mukaan kulutus riippuu koroista.
- (b) Monetaristit kannattavat rahapolitiikan käyttöä suhdanteiden tasaamiseen.
- (c) Mitä suurempi on kulutusalttius, sitä suurempi on kerroin.
- (d) Kun työttömyys kasvaa, työn tuottavuus paranee.
- (e) Okunin lain mukaan työttömyys kasvaa laskusuhdanteessa.
- (f) Kansantalouden tilinpidon mukaan kotitalouksien säästäminen on yhtä suuri kuin investoinnit.
- (g) Lavea raha (M3) pitää sisällään M2:n lisäksi osakkeet ja obligaatiot.
- (h) Talletusten vakuuttaminen johtaa pankit suurempaan riskin ottoon haitallisen valikoitumisen kautta.
- (i) Kysyntäkäyrät laskevat aina määrä-hinta koordinaatistossa.
- (j) Täydellisen kilpailun yritys maksaa sitä korkeamman palkan, mitä korkeampi on työvoiman rajatuottavuus.

3. Esittele rahan kysynnän kvantiteettiteoriaa. (8 pistettä) Kerro erityisesti

- mihin oletuksiin se perustuu
- mitä ominaisuuksia (seuraamuksia) tällä teorialla on
- oletetaan, että rahan tarjonta kasvaa 10 %. Mitä tapahtuu muille makrotalouden muuttujille tämän teorian mukaan?

4. Mitä tarkoitetaan finanssipolitiikan kerroinvaikutuksilla? Mikä on kerroin?

Oletetaan esimerkiksi, että rajakulutusalttius on vakio = 0.5. Miten suuri on julkisten kulutusmenojen 1 miljardin euron lisäyksen kerroinvaikutus? Miten tulos mahdollisesti muuttuu, jos tarkastellaan

- investointimenojen kasvattamista 1 mrd. eurolla
- tulonsiirtojen kasvattamisesta 1 mrd. eurolla
- (tulo)verojen keventämistä 1 mrd. eurolla

Lopuksi kerro, mikä on ns. tasapainotetun budjetin kerroin. Mitä tulos merkitsee rakennepolitiikan (julkisen sektorin koon) kannalta? (7 pistettä)

VALTIO-OPPI (Paloheimo & Wiberg: Poliitiikan perusteet)

Kirjoita kaikki vastaukset eri paperille.

1. Määrittele seuraavat käsitteet (10 pistettä):

- a) Sisäistetty valta
- b) Kaaderipuolue
- c) Vapaamatkustajailmiö
- d) Painostusryhmä
- e) Julkinen hyödyke

2. Mistä osista ja vuorovaikutussuhteista kansanvallan komentoketju muodostuu? Mitä ongelmia ja häiriöitä siinä voi esiintyä? (15 pistettä)

3. Alla oleva teksti kertoo Kuuban ohjuskriisistä. Mikä Paloheimon ja Wibergin käsittelemä peli sopii alla kuvattuun tekstiin? Analysoi pelitilanne ja esitä se pelimatriisin avulla. (15 pistettä)

Syksyllä 1962 Yhdysvallat ja Neuvostoliitto ajautuivat tilanteeseen, jossa ydinsodan mahdollisuus oli ehkä lähempänä kuin milloinkaan aiemmin kylmän sodan historiassa. Kuuban ohjuskriisi alkoi, kun Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelu CIA sai selville, että Neuvostoliitto oli sijoittanut Kuubaan ohjuksia, joiden kantomatka ylettyi suureen osaan Yhdysvaltoja. Tässä tilanteessa Yhdysvaltojen tavoitteena oli Neuvostoliiton ohjusten saaminen pois Kuubasta.

Useista esillä olleista vaihtoehdoista yhdysvaltalaiset poliitikot harkitsivat vakavasti kahta seuraavaa. 1) Kuuba julistaminen laivastosaartoon tai 2) massiivinen ilmaisku, joka tuhoaisi Neuvostoliiton ohjukset Kuubassa. Neuvostoliiton vaihtoehdot taas olivat seuraavat: 1) pitää ohjukset Kuubassa tai 2) vetää ne sieltä pois.

Sekä Yhdysvalloille että Neuvostoliitolle huonoin mahdollinen lopputulos seuraisi siitä, että kumpikaan ei antaisi periksi (Neuvostoliitto pitäisi ohjukset Kuubassa ja Yhdysvallat suorittaisi ilmaiskun Kuubaan). Tämä johtaisi laajamittaiseen ydinsotaan varsin suurella toden- näköisyydellä. Toisaalta kuitenkin periksi antamiseen (Neuvostoliiton kohdalla ohjusten poisvetäminen ja Yhdysvaltojen kohdalla tyytyminen laivastosaartoon) liittyi arvovaltatappion vaara, mikäli vastapuoli toteuttaisikin uhkauksensa. Jos siis Neuvostoliitto vetäisi ohjuksensa pois Yhdysvaltojen uhatessa ohjusiskulla, edellinen kärsisi arvovaltatappion ja jälkimmäinen taas saisi itselleen parhaan mahdollisen lopputuloksen. Vastaavasti Neuvostoliitto saisi itselleen parhaan mahdollisen lopputuloksen, mikäli Yhdysvallat tyytyisi laivastosaartoon Neuvostoliiton pitäessä ohjuksensa Kuubassa. Kompromissi- tai yhteistyöratkaisuna voidaan pitää sitä, että kumpikin osapuoli toimii maltillisesti, jolloin vältetään ydinsodan vaara, eikä kumpikaan myöskään kärsi arvovaltatappiota. Tämä takaisi sekä Neuvostoliitolle että Yhdysvalloille toiseksi parhaan lopputuloksen.

Kuuban ohjuskriisissä oli siis kyse siitä, kumpi peräänny toisen uhkailun edessä ja valitsee maltillisen strategian ydinsodan välttämiseksi, vaikka mahdollisesti oman arvovaltansa kustannuksella. Ohjuskriisi raukesi lopulta siihen, että sekä Neuvostoliitto että Yhdysvallat valitsivat maltillisen strategian (Yhdysvallat tyytyi laivasto-saartoon ja Neuvostoliitto veti ohjuksensa pois Kuubasta).